

HYVÄT VALTUUTETUT, PUHEENJOHTAJA, LÄSNÄ OLEVAT VIRKAMIEHET, LEHDISTÖ JA MUUT LÄSNÄOLIJAT

Kunnan toiminnalle ja taloudelle asettavista keskeisistä tavoitteista päättää kuntalain mukaan kunnanvaltuusto. Talousarvio ja – suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden vuositavoitteet.

- Valtuuston päätökset ja linjaukset ohjaavat arviointiamme valtuuston hyväksymän talousarvioon kirjatut sitovat tavoitteet ovat vuosittain arvioitimme kohteena
- Kaupungin ohjeiden mukaan tavoitteiden tulee olla mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä. Talousarvion sitovan ja muun toiminnan tavoitteen toteutumisen edellytyksenä on, että tavoitteen kaikki mittarit toteutuvat.
- Mittari toteutuu, kun sen tavoitearvo on saavutettu. Mittareille asetetaan lähtö- ja tavoitearvot. Lähtöarvona käytetään edellisen tilikauden toteumaa.
- Talousarvion noudattamisohjeiden mukaan sitova tavoite katsotaan toteutuneeksi, jos kaikki talousarviossa määritellyt mittarit toteutuvat. Mikäli tavoitteelle on asetettu runsaasti mittareita ja yksikin jää toteutumatta, tavoite jää toteuttamatta.

Vuosikatteen ja tuloksen on oltava oikeassa suhteessa Harjavallan investointitasoon, jotta kaupunki selviää jatkossa korvaus- ja kasvuinvestoinneista, että lainanlyhennyksistä ja pystyy turvaamaan asukkaiden peruspalvelut

- Vuosikate on ollut edellisinä vuosina hyvällä tasolla, mutta vuonna 2024 vuosikate ei riitä kattamaan enää tilikauden poistoja
- Tytäryhteisöjen tavoitteiden ja mittareiden asettaminen on parantunut suositusten mukaisesti. Kuitenkaan tavoitteiden mittareille ei ole talousarviossa aina kerrottu tavoitetasoa tai kriteereitä

Kaupungin oman palvelutarpeen ennakointia, palveluiden kustannuslaskentaa ja tulorahoituksen kokonaisuuden analysointia tulee edelleen kehittää, jotta Harjavalta voi varautua tulevaan kehitykseen.

Kaupunginhallitus on reagoinut alijäämäiseen taloustilanteeseen

- Tilikauden tulos on 2,8 M€ alijäämäinen
- Kaupunginhallitus johtaa kaupungin taloutta ja vastaa talouden vakaudesta. Vuonna 2024 kaupunginhallitus on edellyttänyt hallintokuntia toteuttamaan toimenpiteitä, joilla talousarvio ylitykset saadaan katetuksi tai pienentymään.

- Kaupunginhallitus toivoi myös suunnitteluohjeessa 2025 hallintokunnilta talousarvioita parempaa taloudellista tulosta kuin vuonna 2024. Se edellytti hallintokunnilta kriittistä tarkastelua hankinnoissa.

Mennyt nelivuotisvaltuustokausi on ollut ennenäkemättömän tapahtumarikas

Kulunut valtuustokausi 2024 ja lautakunnan toimikausi on ollut levotonta aikaa. Lautakunnan aloittaessa vuonna 2021 elettiin vielä COVID-19 pandemian tunnelmissa. Valtiovallan ensiapu rahallisesti kunnille pandemian aikana antoi talouspotkua ja siirsi talousongelmia eteen päin. Sota tuli eurooppalaiseksi todellisuudeksi vuonna 2022, Venäjän hyökättyä Ukrainaan ja sodan jatkuessa edelleen. Vuonna 2023 aloittivat hyvinvointialueet. Ja aivan viimeksi ovat Yhdysvaltojen politiikan laineet lyöneet koko maailman. Mustalla joutsenella on kuvattu täysin uusi, yllättävää ja ennen kokemattonta tapahtumaa merkittävine vaikutuksineen. Nyt musta joutsen ei ole enää harvinainen lintu, vaan niitä on ilmaantunut parveksi asti.

Talouden ennustaminen on vaikeaa --- Yleinen taloudellinen kehitys

Vuosi 2024 on ollut julkiselle taloudelle vaikea. Alijäämä heikkenee 4,2 prosenttiin BKT:sta ja velkasuhde kasvaa yli 82 prosenttiin. Julkisen talouden alijäämä heikkeni 4,2 prosenttiin vuonna 2024 heikon suhdanteen, varautumismenojen kasvun sekä alempien vuosien inflaation vaikutusten takia. Rahoitusasemaa heikensi myös työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen. Suuren alijäämän ja mm. puolustushankintojen rahoituksen takia julkinen velka nousee vuonna 2024 nopeasti 82 prosenttiin. Pitkällä aikavälillä julkisen talouden tulojen ja menojen välillä vallitsee epätasapaino eli kestävyysvaje. Hintojen nousun lisäksi myös kulutusmenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025 mikä johtuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla kuntien rahoitusvastuu työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyys kehitys vaikuttaa uudistuksen jälkeen entistä enemmän kuntien talouteen mikä tekee kuntahallinnosta herkemmän suhdannevaihteluille. Vuonna 2025 kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat TE-palveluiden järjestämisestä muodostaen uuden valtionosuustehtävän myötä. Valtion osuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuvia leikkauksia vuosina 2025-2027. Lisäksi kunnat joutuvat ottamaan enemmän lainaa kuin moneen vuoteen.

Valtionvarainministeriön (VM) Taloudellinen katsaus kevät 2025

Suomen BKT supistui viimevuonna 0,1 prosenttia vuositasolla. Julkisyhteisön rahoitusaliäämä oli 4,4 % suhteessa BKT vuonna 2024. Tänä vuonna rahoitusaliäämä on 3,8% ja vuonna 3,2% vuonna 2026. Alijäämä pysyy kolmen prosentin huonommalla puolella ennustuskauden loppuun saakka.

Veroaste laskee vuoteen 2027 mennessä noin 42,1 prosenttiin. Kuntahallinnon alijäämä syvenee kuluvana vuonna mikä aiheuttaa mm. kulutusmenojen ja investointien kasvusta vaimeasta verotulojen kehityksestä ja valtionosuuksiin tehtävistä leikkauksista. Kun määräaikaisten valtion

osuusleikkaukset päättyvät jää kuntahallinto edelleen alijäämäiseksi. Velkasuhteen kasvu hidastuu kuluvan vuoden jälkeen pariksi vuodeksi, mutta velan kasvu kiihtyy jälleen 2028 velkasuhde nousee tarkastelujakson lopulla minkä jälkeen velkasuhde kasvaa asteittain lähes 90 prosenttiin vuonna (2029). Lisäksi hallituksen indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kasvua tulevina vuosina.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Selvää on, ettei verorahoitus riitä kuntahallinnon kasvaviin menopaineisiin. Kuntien sopeutumistoimet painottunevat menoja kasvua hillitseviin toimiin. Tähän viittaa myös se, että syksyn aikana monet kunnat ovat ilmoittaneet yt-neuvotteluista.

HARJAVALLAN KAUPUNKI

Kaupungin toimintakertomuksessa vuodelta 2024 on esitetty kunkin tavoitteen toteutuminen. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu toimintakertomuksessa esitettyihin toiminnan tavoitteiden toteutumiseen arviointiin ja viranhaltijoiden kuulemiseen.

Harjavallan kaupungintulos on alijäämäinen 2,8M€

- Verotuloja kertymä 22,5M€ (mikä on 4% vähemmän kuin vuonna 2023 0,95M€)
- Yhteisveroja kertymä 6,5M€ (laskivat 0,8M€ vuodesta 2023)
- Tulovero kertymä 12,9M€ (0,6M€ vähemmän kuin 2023)
- Kiinteistöveroja kertymä 3,1M€ (määrä 0,48M€ suurempi kuin vuonna 2023)
- Kiinteistöverojen kasvu ei kuitenkaan riittänyt kattamaan tulo- ja yhteisöveroista syntyntä laskua
- Valtiolle maksettavien valtionosuuksien määrä 1,6M€ (kasvoi 0,43M€ vuodesta 2023)

Väestönkehityksellä on merkittävä vaikutus Harjavallan valtionosuuksiin ja verotuloihin

- Aiemmin korkeimmat valtionosuudet maksettiin ikäluokkaperusteisesti, iäkkäimmistä kuntalaisista sote-kustannusten kattamiseksi, nyt suurin rahoitus kohdistuu toiseen ääri-päähän. Ikäluokkaperusteisissa valtionosuuksissa painottuvat 0-15 vuotiaat lapset ja nuoret.
- Ikäryhmäperustainen valtionosuus ja kunnan omarahoitusosuus voivat viedä pakkaselle, sellaisissa kunnissa, joissa on suhteessa vähän lapsia mutta paljon aikuisväestöä. Lapset tuovat kunnan kassaan euroja.
- Harjavallassa alhainen syntyvyys vaikuttaa eli lastenlukumäärä suhteessa ikääntyneeseen väestöön on suora vaikutus valtionosuuksiin
- Kaupungin asukasluku vuodenvaihteessa 6 650 asukasta
- Tilastojen mukaan asukasluku 31.3.2025 on 6 612 asukasta
- Väki väheni 43 kaupunkilaisella
- Lapsia syntyi 32

- 23.5.2025 saadun tiedon Harjavaltaan on syntynyt 10 lasta
- Kuolleita 97
- Kuntien välisessä muutossa harjavaltaisten määrä väheni 10 henkilöllä
- Nettomuutto toi Harjavaltaan 24 lisäasukasta

Harjavallan kaupungin merkittäviä haasteita on edelleen vähenevä väestö ja ikääntyvän väestöön osaan painottuva ikärakenne

Työikäisten määrän väheneminen vaikuttaa oleellisesti verotulokertymään

Työttömyys tilanne vuonna 2024

TE-palveluiden siirtyminen kunnille, tuo mukanaan uusia velvoitteita koska työttömyyden kustannukset kohdistuvat kuntiin entistä voimakkaammin. Työllisyysuimet eivät enää poista maksuvelvoitetta. Haastavassa työmarkkinatilanteessa olevien asiakkaiden polkuun kohti työllistymistä tai muuhun ratkaisuun pois työttömyydestä on tehtävä määrätietoisesti työtä. Keskeisiä toimintatapoja työttömyysturvan Harjavallan rahoitusosuuden alentamiseksi on määrätietoisesti jatkettava

- Harjavallassa oli 20 avointa työpaikkaa
- Työnhakijoita 341
- Työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,3%, Satakunnan keskiarvo 11,6%

Maailman tilanne on alati muuttuva, uusia kriisejä syntyy jatkuvasti eri puolille maailmaa ja niiden seurainnaisvaikutuksia tulemme edelleen Harjavallassakin näkemään.

Valtion velka kasvaa edelleen. Verotuloissa tapahtuvat muutokset aiheuttavat kunnille uusia haasteita sekä valtionosuuksissa tapahtuvat muutokset. Ikääntyvä väestö ja alhainen syntyvyys. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu. Yrityksissä tapahtuvat muutokset. Erilaiset ilmastossa tapahtuvat sääilmiöt, liittyen talvikausiin jotka tulevat olemaan hyvin poikkeuksellisia.

Kaikista maailmalta ja omassa maassamme tapahtuvista ”uhkakuvista” me voimme olla ylpeitä omasta kaupungistamme.

Kaupunginvaltuuston hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin.

- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin talous saadaan ja pidetään tasapainossa. Tarkastuslautakunta on kuitenkin huolissaan tulevaisuudessa kaupungin velkaantumisen ja tulojen riittävyydestä tulevaisuudessa. Vaikka talousarvio tehdään vuodeksi kerrallaan, on ajateltava pitkäjänteisesti usean vuoden päähän mahdollistettava se, että tuottaja saadaan jatkossakin, vaikka kaikki tuotot eivät realisoitu nykyhetkessä
- Tulorahoituksen tasoa tulee saada kasvatettua, jotta investointeja voidaan tehdä vastuullisesti kaupungin elinvoimaa tukien.

Harjavalta on edelleen kaikki hyvät edellytykset säilyttää asemansa houkuttelevana ja turvallisen kaupunkina, jossa meidän jokaisen on hyvä asua ja elää sekä yritysten toimia

- Kuntalaisten hyvinvoinnista muodostuu kunnan kokonaisvaltainen hyvinvointi ja kuntalaisten elinvoimasta monien tutkimusten mukaan kunnan elinvoimaisuus
- Siitä hyvänä esimerkkinä on saatu tunnustus yhteisöllisenä kuntana

Tarkastuslautakunta toteaa

- Henkilöstön voimavarat ovat olleet koetuksella ja valitettavasti varmasti tulevat olemaan edelleen, monet uudet haasteet ovat edessä, mutta avoimuudella, kunnioittamalla ja hyvällä käytöksellä ja yhteistyöllä saavutamme päämäärän. Valtuusto on päättänyt yhteiset pelisäännöt, joiden mukaan meidän kaikkien tulee toimia.

Toisinaan laineet lyövät maihin ja myrsky tulee arvaamatta, mutta olkaamme rohkeita ja katsotaan yhdessä tulevaisuuteen. ” Se mikä ei tapa niin vahvistaa” kuten vanhalla kansalla on tapana sanoa.

Vahva ja rohkea Harjavalta, aallon harjalla

Haluamme kiittää koko kaupungin henkilöstöä ja luottamushenkilöitä kaupunkilaisten hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä vuoden aikana. Lisäksi haluan kiittää omasta ja tarkastuslautakunnan puolesta kaikkia tarkastuslautakunnan arviointeihin osallistuneita tahoja.

Oikein hyvää kesää kaikille, muistakaa rentoutua ladata akkuja ja nauttia lämmöstä...

”Vielä on kesää jäljellä...”

Tarkastuslautakunta on suorittanut lakisääteisen arviointitehtävänsä ja jättää arviointikertomuksen valtuuston käsiteltäväksi

Harjavalta 26.5.2025

Tuija Ketola, Niina Hakala, Pekka Jortikka, Timo Lukka, Mikko Heinola